

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

Desenbergæ prope Warburgum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

DESENBERGA

PROPE WARBURGUM.

MEMORIÆ. SACRUM

DESENBERGA. GRAVES. QUÆ. FINIBUS. ARDUA. CATTOS
 LÆTAQUE. WARBURGI. DESPICIT. ARVA. JUGO
 PARUIT. IMPERIO. CAROLI. CUM. FRANCUS. ADEGIT
 SAXONA. DEGENERI. VERTERE. TERGA. FUGA
 VICTA. DEHINC. CESSIT. SUEVIS. HOSTILITER. ARMIS
 HENRICUS. PATRIAS. CUM. LACERARET. OPES
 NUNC. JACET. INDIGNA. LATE. COLLAPSA. RUINA
 ARX. VETUS. ET. RERUM. GLORIA. SOLA. MANET
 QUIS. NISI. MENTIS. INOPS. FACTIS. EXTENDERE. FAMAM
 NEGLIGAT. IPSA. VIDET. SI. QUOQUE. SAXA. MORI

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
 STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
 PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
 NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES
 PYRMONTANUS. ET. LIBER. BARO. DE
 FURSTENBERG

DESENBERGAM. ARCEM. IN. MONTE. COGNOMI-
 NE. OLIM. MUNITISSIMAM. QUAM. CAROLUS. M
 PRÆSIDIO. FRANCORUM. FIRMAVIT. SAXONES
 AN. DCCLXXVI. FRUSTRA. OPPUGNARUNT. HENRI-
 CUS. IV. CÆSAR. AN. M. LXX. OCCUPAVIT. HODIE
 VERO. EPISCOPI. ET. PRINCIPIS. PADERBORNEN-
 SIS. BENEFICIO. NOBILIS. SPIGELIORUM. FA-
 MILIA. POSSIDET. POSITO. HOC. MONU-
 MENTO. EXORNAVIT

NO-

I.

fec

9.

rin

ne

Da

pa

plu

bu

gia

ref

ita

fin

qu

an

Rb

ter

na

rin

pr

rif

xic

me

Qu

gr

lib

bu

ide

Ca

99

N O T Æ.

1. **D** ESENBERGA.] Ægidius Gelenius in pretiosa hierotheca pag. 119. contra Ortelium multis agit, & vetustam Francici regni sedem *Dispargum*, (quod Gregorius Turonensis lib. 2. hist. Franc. cap. 9. *Chlogioni nobilissimo Francorum regi habitatum, & in termino Thoringorum* situm fuisse tradidit, & Aimoinus *Disbargum*, Ado Vienneſi. *Dyſporum* nominant) *Desenbergam* ad Dimolam, non autem *Duisburgum* prope Rhenum, ut Ortelius, Petavius in Ration. temp. part. 1. lib. 6. Isaacus Pontanus lib. 2. Gelr. Teſchemacherus, alique plures sentiunt, eſſe affirmat. Huic Gelenii opinioni quantum *Dasburgum*, proximus ad pedem *Desenbergæ*, vicus, & prisca Thuringiæ situs, *Desenbergæ*, quam *Duisburgo* propinquior favet; tantum refragari videtur Aimoinus lib. 1. de gest. Francorum cap. 4. *Finitimos itaque (Franci) belle laceſſendo Thoringorum, qui Germaniæ incolunt fines, depopulantes, castellum quoddam Disbargum nomine occupant, in quorex Clodio sedem ſui conſtituit regni.* Et cap. 5. *Rex autem Clodio, anguſtos regni ſui fines dilatare cupiens, exploratores à Disbargo trans Rhenum dirigit: & ipse cum exercitu ſubſecutus, Cameracum civitatem obſidens expugnavit & cepit. Carbonariam ſilvamingreſſus Tornacum urbem obtinuit.* Ita ille. Si igitur *Dispargum* eſt in termino Thoringorum, & Thoringi Germaniæ fines incolunt, hos certius *Duisburgi* prope Rhenum, quam *Desenbergæ* ad Dimolam inquiras. Imò verifimilius eſt Clodionem Francorum Regem, *Duisburgo* Rheno proximo, quam *Desenbergæ*, in Belgicam ſecundam, ad obſidendum Cameracum, & Tornacum expugnandum transportaſſe exercitum. Quamvis autem vetuſtiſſimam Gregorii Turonensis lectionem *Tungros* pro *Toringis* habere teſtetur in ſua editione Morelius, & Iſac. Pont. lib. 4. orig. Franc. cap. 12. ita legi debere in Turonensi, & reliquis omnibus chronologis, ut Sigeberto & aliis, qui eum ſecuti, contendat: non ideo tamen nobis placet Godefridi Wendelini Eccleſiæ Tornacensis Canonici & Officialis, in eruditis ad legem Salicam commentariis pag. 99. ſententia, qui ſecundum Godefridum Henſchenium eſt Societat.

Jesu doctissimum virum & nobis amicum, in Diatriba sua de tribus Dagobertis, lib. 4. cap. 8. pag. 246. *Diesthemium*, Brabantiae oppidum, *Dispargum* esse autumat; nec Broweri in Antiq. Fuldens. lib. 1. cap. 2. *Dietesburgum* in saltu Buchonio; nec aliorum *Heinsbergam* in Julia, eò quòd in Fredegario Scholast. pro Dispargo *Hesbargum* legunt, *Dispargum* interpretantium opiniones arrident. Quo enim modo Rex Clodio exploratores à *Disbargo*, si illud est *Diesthemium* Wendelini, si *Heinsberga* Juliae, *trans Rhenum dirigere*, & illis reversis Rhenum transire potuit, ut in Belgica secunda Romanos opprimeret, & Cameraco & Tornaco potiretur?

2. GRAVES QUÆ FINIBUS.] Sicut antiqui Saxones *Cattis* sive *Hassis*, limitaneo populo, maxime infesti, à *Luppia* & *Padera* tractu immincebant, odio religionis Christianae, quâ à S. Bonifacio Hassiones cum Thuringis fuerant imbuti, & imperii Francici metu, quod Hassi acceperant, Saxones detrectabant. Christoph. Brow. in Scholiis ad Poëm. HRaban. Mauri cap. 118. pag. 141. & Annales rerum Franc. ad Ann. 774. *Dum hæc in Italia geruntur, Saxones velut opportunam de absentia Regis naçti occasionem, contiguos sibi Hassorum terminos ferro & igne populantur. Cùmque in eo loco, qui nunc Frideslar ab incolis nominatur, basilicam à beato Bonifacio Martyre dedicatam, incendere molirentur, atque hoc efficere casso labore conarentur, immisso sibi divinitus pavore subitaneo, turpi trepidatione confusi domum fugiendo revertuntur.* Ita infecutis temporibus Hassi Paderbornensibus, qui sunt antiqui Saxones, parem gratiam reculerunt, præsertim anno 1465. avulso ingenti ad Dimolam ditionis Paderbornensis tractu, & Abbatia Helmershusanâ perquam insigni sibi vendicatâ, Dilichius in Chron. Hassiæ. Recentiora belli incommoda hic silentur, quorum ubique exstant vestigia, & pax publica Germaniæ sanxit oblivionem.

3. CATTOS.] *Suevorum gentem longè maximam, & bellicosissimam Germanorum omnium*, C. Julii Cæsaris commentariis magnopere celebratam, eandem cum *Chattis* esse, pluribus nos argumentis docet Cluver. lib. 3. German. antiquæ cap. 5. qui eorum etiam fines determinat, & *Cattis dimidiam Episcopatus Paderbornensis partem Visurgi adfixam* assignat. Militarem eorum virtutem, mores, ac disciplinam

plinam Tac. lib. de morib. German. satis disertè descripsit his verbis: *Duriora genti corpora, stricti artus, minax vultus, & major animi vigor. Multum, ut inter Germanos, rationis, ac solertia: præponere electos, audire præpositos, nosse ordines, intelligere occasiones, differre impetus, disponere diem, vallare noctem, fortunam inter dubia, virtutem inter certa numerare: quodque rarissimum, nec nisi ratione disciplina concessum; plus reponere in duce, quàm in exercitu. Omne robur in pedite, quem super arma, ferramentis quoque & copiis coonerant. Alios ad prælium ire videas; Cattos ad bellum, rari excursus & fortuita pugna. & aliis Germanorum populis usurpatum, rara & privata cuiusque audentia apud Cattos in consensum vertit, ut primum adoleverint, crinem barbamque submittere, nec nisi hoste caso, exuere votivum obligatumque virtuti oris habitum. Super sanguinem & spolia revelant frontem, seque tum demum pretium nascendi retulisse, dignosque patriâ ac parentibus ferunt. Ignavis & imbellibus manet squalor. Fortissimus quisque ferreum in super annulum (ignominiosum id genti) velut vinculum gestat, donec se cade hostis absolvat. Plurimis Cattorum hic placet habitus. Jamque canent insignes, & hostibus simul suisque monstrati. Omnium penes hos initia pugarum: hæc prima semper acies, visu nova. Nam ne in pace quidem vultu mitiore mansuescunt. Chattorum item meminere præter Tacit. in Annal. & de morib. German. Dio, Strabo, Plinius, Ptolemæus; & *Cattimelibocum* ab iis denominatum putat Isac. Pont. lib. 1. origin. Franc. cap. 9. Porro autem vetus Chattorum nomen retinere nunc Hassos haud dubitandum ait Cluver. loc. cit. & rationem commutati nominis affert. Hassi autem Widekindo sunt *Hassigani*, Airnoino *Affi*, Saxonum contermini, Adamo Bremenensi *Hassones*. nunc *Hessos* appellamus. Reinerus Reineccius in notis ad Poëtam Anonym. lib. 1. pag. 9.*

4. LÆTAQUE WARBURGI.] Warburgum duplex oppidum Dimolæ fluvio appositum, quasi *Variburgum* à Varo dictum opinatur Serarius lib. 3. rerum Mogunt. not. 29. ad vitam S. Bonifacii. Veriorem nominis originem indicat adjunctum Dodiconis Comitum diploma, in quo Meinwerco Episcopo Paderbornensi donatum, *Martberghi*, id est, *Montis specula*, appellatur.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Dodico Comes pec-
 caminum suorum atque humanae fragilitatis memor ac divinâ am-
 monitione compunctus pro remedio & commemoratione animæ suæ
 ad altare. & ad servitium S. Dei genitricis Mariæ & S. Kiliani
 Martyris & S. Liborii Confessoris cum consensu matris suæ videlicet
 Hildigunda hæredis suæ primitivæ. Fratrisque sui Sigobodonis as-
 sensu & astipulatione suum prædium tradidit in proprium in his lo-
 cis quorum nomina hic subsequuntur. WARTBERG. Rainleffsun.
 Erungun. Radi. Radi in superiori Wurlahun. Rohthem. Garametti.
 Rodwardeshusun. Illandehusun. Silhem. cum agris cultis & incul-
 tis. silvis. aquis aquarumque discursibus. pratis. pascuis. nec non cum
 utriusque sexûs mancipiis. & cum omnibus ad hæc loca pertinenti-
 bus appendiciis. videlicet octo molendinis ceterisque quæ adhuc no-
 minari queunt vel nequeunt. & tamen in eis sunt vel fieri possunt
 utilitatibus. exceptis Ministerialibus ejus hominibus Eilbeht. Rand-
 vigh. Acilin. Gela. Doda. Hoikalsi. Ainza. Tamma. Hibuke. Hizule.
 ceterisque mulieribus jam ad gynacæum ejus assumptis. non ulte-
 rius assumendis. Eâ ratione atque pactione interpositâ. ut dum Deo
 jubente Manasterium Paterbrunnense maneret incolume. pro eodem
 Dodicone Sacerdoti atque Diacono & Subdiacono cotidie publicam
 Missam celebrantibus stipendialis refocillatio. quæ convenit uni ejus-
 dem Ecclesiæ fratri constipendiali dari. daretur. Sin autem ab Epi-
 scopo vel Præposito publica Missa celebraretur. eadem ejus stipen-
 dialis refocillatio pro animæ ejus remedio inter duodecim egenos di-
 videretur. Cùm verò idem Comes Dodico divinâ hujus vitæ termi-
 num transiret. in omnigena re commemorationem quam pro ejusdem
 Monasterii Episcopo agere consuetudo est. pro eodem Comite Dodi-
 cone celebrari debere. Videlicet in Missarum & Psalmorum cèle-
 brationibus. luminorumque incendiis. eulogiarumque donationibus.
 centenorumque pauperum refocillationibus. & in omnibus quæ in
 Episcopi ejusdem loci annuali depositionis die convenit facere. Hæc
 traditione & pactione peractâ ante altare S. Dei Genitricis Mariæ
 Dominus Episcopus Mainvercus cum suo advocato Amulungo pro
 eodem prædio in precariam eidem Dodiconi præstitit. Quicquid in
 DESBURG. Astnederi. Westnederi. Dalpanhusun. Duერიun. Ufla-
 hun.

hun. Rasbiki. Silihem. Weplithi. ad Ecclesiam Paterbrunnensem proprietatis pertinebat. atque eandem traditionem quam idem Comes Dodico ad altare S. Mariae tradidit. ut utrumque dum ipse viveret traditionis atque precariae usufructus uteretur. Illo autem mortem obeunte in integrum precaria & traditio ad suprascriptam Paterbrunnensem Ecclesiam restitueretur. similiter exceptis tribus ministerialibus viris. Tiazone. Bennone. Mainzone ac duabus familiis in Weplithi habitantibus & ad Heristelli pertinentibus. quas ei in precariam non concessit. Hec autem traditio tali tenore atque interdictione facta est. ut si isdem Episcopus vel aliquis ejus successor de precaria vel pactione eodem Dodicone vivente infringere voluerit. isdem Dodico suprascriptum pradium recipiendi licentiam habeat. Hujus rei testes sunt. Sibodo. Immed. Siberht. Thiatmar. Bernhard. Amulung. Bernhard. Erp. Ailbrat. Volcpold. Kono. Rodvard. Halka. Hager. Wored. Helmouwe. Alfric. Mainheri. Ratheri. Wiking. Adalbarc. Imuka. Asman. Folcmar. Hiddi. Becilin. Wal. Wither. Aisfa. Bunald. Thiadmar. Hiriman. Frithuric. Rainhald. Hiriman. Redald. Hildivvard. Asdag. Acca. Bacca. Unaca. Aica. Ific. Redig. Imuca. Mainbald. Duda. Tamma. Thiadmar. Isger. Bardered. Mainwerc. Hiriman. Ova. Hamaca. Heilvard. Frithuric. Godescalc. Vulvered. Waldhard.

Hanc Dodiconis Comitis piam munificentiam S. Henricus Imperator hoc suo diplomate auxit & confirmavit.

IN nomine Sanctae & individuae Trinitatis. Henricus divina gratia Romanorum Imperator Augustus. Divinae pietatis clementia quae nos ad culmen imperatoriae majestatis perduxit. ad hoc voluit imperare. ut Ecclesiarum ordini firmando atque corroborando subveniamus. his autem maxime locis quae ab antecessoribus nostris Regibus & Imperatoribus fundata. sed jam peccatis exigentibus penè videbantur annullata. Quapropter omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet ac futurorum industriae notum esse volumus. qualiter nos divini amoris instinctu pro remedio animae nostrae seu parentum nostrorum. nec non & tertii Ottonis bonae memoriae Imperatoris dilectaeque conjugis nostrae Chunigundae Augustae interventu. atque Meinwerc. S. Paderburnensis Ecclesiae venerabilis Episcopi rogatu.

I

sibi

sibi sanctaeque suae Ecclesiae à Karolo Magno Imperatore olim fundata. nostris verò temporibus incendium passa in honore S. Dei genitricis Mariae semper virginis. & S. Kiliani martyris Liborique Confessoris dedicata. Comitatum quem Dodico Comes dum vixit tenuit. situm videlicet in locis Hessiga. Netga, Nibterga cum omni legalitate in proprium concedimus atque largimur per hanc nostram imperialem paginam eo videlicet tenore rationis. ut praefatus Episcopus Meinverc sui que successores praescriptae Ecclesiae praesidentes. dehinc liberam habeant potestatem de eodem Comitatu ejusque utilitatibus quicquid eis placuerit faciendi ad eorum tamen utilitatem Ecclesiae. Omni videlicet inquietudine remota. Et ut hac nostrae traditionis seu confirmationis auctoritas stabilis & inconvulsa omni habeatur tempore. hoc praecipuum inde conscriptum manu propria firmavimus & nostro sigillo repercussio insigniri iussimus.

Signum Domni HEINRICI victoriosissimi Imperatoris Augusti. Gunterius Cancellarius ad vicem Hercumbaldi Maguntini Archiepiscopi & Archicapellani recognovit.

Data XIII. Kal. Mart. Indictione IIII. Anno Dominicae Incarnationis millesimo vicesimo primo. Anno vero Domni Heinrici secundi regnantis XVIII. imperii autem VIII. actum Padebrun. feliciter. Amen.

Quemadmodum autem Dodiconis Comitatus traditionem, Bernardus ejus propinquus seculari iudicio, ut loquitur scriptor vitae B. Meinverci, infirmare attentavit, & demum in praesentia S. Henrici Imp. Aribonis Moguntini Archiepiscopi, & aliorum multorum, omni querela postposita, plenaria reconciliatione placatus cessavit; ita postea S. Henrico Imper. defuncto, Aribo Archiepiscopus Mogunt. Comitatum Dodiconis jam ante Ecclesiae Paderbornensi donatum à Conrado novo Rege, & juris Paderbornensis ignaro, per obreptionem impetravit. nec tamen diu illo est fructus: siquidem Conradus jus Ecclesiae Paderborn. edoctus, ipsam in integrum restituit hoc diplomate.

IN nomine Sanctae & individuae Trinitatis. CHUONRADUS divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Notum sit omnibus Christi nostrisque fidelibus praesentibus ac futuris, qualiter

ter antecessor noster beata memoria Henricus Imperator. cujus semper animus in Dei Ecclesiis meliorandis & amplificandis invigilavit. Paderbrunnensis paupertatem miseratus Ecclesia. multa ei bona tam in pradiis. quam in aliis facultatibus larga manu pro Dei amore dilectique sibi Prasulis Meginvverci assiduo & devotissimo obsequio contulit. Inter quae etiam Comitatum Dodiconis quondam Comititis eidem Ecclesia imperiali munificentia legitime donavit. tradidit. delegavit. Illo autem antecessore nostro defuncto nos qui loco illius in regnum successimus. per suggestionem Magontini Prasulis eundem Comitatum a praefata Ecclesia tulimus & in jus Magontina Ecclesiae rudes adhuc in regno injusto persuasi consilio irrationabiliter transtulimus & transmudavimus. Imperiali autem nostrae potestate Dei gratia magis magisque in regno confirmata & corroborata. Meginvvercus Prasul Imperatorum devotissimus servitor & amator. Martha sedulis satagens obsequiis non cessavit nec quievit supplicando serviendo. quoadusque nos omnipotentis Dei in cujus manu corda sunt Regum commoniti instinctu. dilectaque Conjugis nostra Gisela. nec non Henrici filii nostri magnifici Regis interventu. Ecclesia sua scilicet Paderbrunnensi. totum Bernardi Comititis quondam Comitatum. qui situs est in locis Hesse. Nitergo. Netgo. Bot heresge. legitima traditione reddidimus. restituimus. redonavimus. praecaventes autem nos & praecogitantes ne aliqua postmodum inter ipsas Ecclesias de hac re controversia fieret & discordia. Maguntina Ecclesia Comitatum qui situs est in Cluvinga propter pacis confirmationem imperiali nostro jure concessimus. & hoc nostrae parte ita est compactum sicque definitum. ut neutra Ecclesiarum illarum aliquod de praedictis rebus sibi inquisitis aliquo modo patiatur detrimentum. Si quis autem diabolica suasionem seductus. hanc nostram traditionem in aliquo infringeret. sciat se odium Dei Sanctorumque ejus habiturum. & M. libras auri puri compositurum. medietatem Camerae nostrae & medietatem praedictae Paderbrunnensi Ecclesiae Rectori. Quod ut verius credatur & diligentissime ab omnibus in perpetuum servetur. praecipuum hoc inde conscriptum manu propria subtus firmavimus. & sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum Domni CHUONRADI Romanor. Imperatoris invictissimi.

Burchardus Cancellarius ad vicem Bardonis Archicapellani recognovit.

Data III. Non. Aug. Indiēt. prima. Anno autem Dominica Incarnationis M. XXXIII. Anno autem Domni Chuonradi Secundi regnantis VIII. imperantis VII. Actum Lintburg feliciter. Amen.

Ex eo tempore *Warburgum* in fide ac ditione Ecclesiæ Paderbornensis perpetuò mansit: Qua de causa Simon Episcopus Paderbornensis, cives novi oppidi hoc diplomate impertivit.

SIMON Dei gratia Paderbornensis Episcopus univērsis præsentiā visuris in perpetuum salutem in eo qui est omnium vera salus. Ut factarum rerum memoria perpetuo perseveret. expedit actus nostros temporales per scripturas authenticas aternari. Hinc est quod novum oppidum in *WARTBERGH*. per quod Ecclesia nostra Paderbornensis in omnibus suis necessitatibus est suffulta. cupientes in omnibus specialiter promoverē. Consulibus & universitati ejusdem oppidi. Capituli nostri Paderbornensis. Ministerialium & universitatis ejusdem Ecclesiæ nostræ communi accedente conniventia & consensu. ex dilectione & gratia speciali duximus indulgendum. ut oppidum suum muro necessario inter se & oppidi vicinum & sibi contiguum & munitiōibus circumquaque necessariis muniant & circumdent. Et ut hæc nostra ordinatio & gratia sibi facta à nobis & nostris successoribus & ab Ecclesiā nostrā perpetualiter firma & inviolabilis observetur. præsens scriptum nostro sigillo. & Ecclesiæ nostræ Paderbornensis. *Hermanni Nobilis de Oesede nomine omnium Castellānorum in WARTBERGH. Bertoldi. Weneri & Hermanni Dominorum de Brakelo. Civitatis Paderbornensis & oppidanorum in WARTBERGH sigillorum munimine jussimus & fecimus roborari. coram testibus subnotatis. Gerharo Praeposito Bremensi & Widekindo de Oesede Canonico Paderbornensi. Adolpho Comite de Waldeck. Hermannō de Oesede. Hermannō de Holtbusen. Nobilibus. Bertoldo & Wenero de Brackelo. Conrado de Etelen. Conrado de Reckelingshusen. Henrico dicto Pankoken & Helia nato ejus. Theodorico de Mederike. Jobanne de Offerhusen. & Castellānis nostris Friderico de Istorp. Conrado & Alberto fratribus de Welde. Gotscalco de Welde. Conrado & Volperto fratribus de Ey-*

sen. Denbardo de Noerde. Gerhardo & Gotscalco fratribus de Dinckelenbergh. Conrado Gerhardo & Helmico fratribus & Scultetis. Johanne de Nedere. Ludolfo de Humbranen Militibus. Hermanno Marscalco. Joanne de Vellede. Bertramo & Frederico Theodorico & Theodorico de Noerde. Berhardo & Helmico fratribus Schultetinati, Conrado Luscho & Conrado de Ettelen. Familiis. Conrado de Sindessen. Regene Budone condicto Bassen. Henrico de Hoegeden. Johanne de Oisten. Ernesto & Henrico de Grimmelsen Militibus. Adolpho de Binelsdorp. Gerhardo Alexandro & Conrado de Nedere. Johanne & Alberto fratribus de Nedere. Amelungo & Gotscalco fratribus de Nedere. Volperto de Rosbecke. Conrado de Osendorp. Frederico de Dasbergh. Joanne de Hæveden. & sororio ejus Hermanno Ruffo. Henrico. & Conrado fratribus de Rotvorsen famulis. & civibus prædicti oppidi. Proconsulibus Alberto & Siffrido. Monetariis & Consulibus pro tempore Hermanno de Dalhem. Conrado de Wickelen. Wernero Schulteto. Conrado dicto Radt. Hermanno de Amelunxen. Conrado de Papenheim. Johanne de Natzung. Conrado Bruvvardinato. Henrico Sartore. Alberto dicto Lethe. Arnolde de Helmerdeshusen. Eckardo Ernbertinato. Hermanno de Heindessen. & universitate oppidorum in WARTBERGH cum aliis quam pluribus. Nos enim omnes superscripti. vel Ministeriales Vasalli & universitas Ecclesie Patherbornensis. qui sigilla nostra non apposuimus. vel sigilla propria non habemus. sigillis appensis contenti sumus. & omnia supradicta dicimus ita esse vera. Actum & datum WARTBERGH. Anno millesimo ducentesimo sexagesimo. in Kal. Jun. Pontificatus nostri anno quarto.

5. PARUIT IMPERIO CAROLI.] Ita Regino lib. 2. Chron. ad An. 776. Ex prædicto igitur loco (Eresburgo) cum tanta confusione discedentes (Saxones) venerunt ad aliud castrum, quod appellatur Desuburgh, ubi voluerunt similiter facere, sed Deo auxiliante, Francisque eis viriliter repugnantibus, nihil prevaluerunt. Oppidani vero persecuti sunt eos usque ad flumen, quod Lippa dicitur, & multos ex eis interfecerunt. Hactenus ille. Desuburgh verò idem esse quod Defenberg, ostendit Fabricius lib. 2. orig. Saxoniarum. Saxones jugi Francisci impatientes & fœderis immemores, ducum suorum levi-

tate, ipso absente (Carolo M.) rursus tumultuantur, arcem Heresburgum obsident, & Francis astute deditioem conantur persuadere, proposita incolumitate & premiis; suspectam habentes Franci Saxonum fidem, id facere detrectant, nec viribus de presidio dejici possunt, &c. Tentantes deinceps (Saxones) castrum Defenburgum in monte altissimo situm, & Hassiæ finitimum, nihilo feliciter id oppugnant: Nam erumpentes Franci è presidio, eos ad fluvium usque Luppam insequuntur; nec paucos intercipiunt & obruncant. Et lib. 4. Idem cum tentarent ad arcem Disenburgiam, etiam cum dedecore & clade suorum rejecti, & fugati usque ad Lippam fluvium sunt. Quæ hinc Regino de nostra Defenberga recenset, alii de Siburgi obsidione, quæ omnium Franc. hist. scriptorum calculo in hunc eundem annum incidit, intelligenda existimant. Quasi verò in Saxonia non fuerint tunc plures munitiones, seu firmitates, ut loquuntur Annal. Canisii, quas aut Franci præsidii occupatas tenuerint, aut Saxones recuperare studuerint. Enim verò Defenberga, campis undique patentibus, in arduo cognominis montis jugo posita, inexpugnabilis muniti situm, ad tuendos Hassiæ fines maximè opportunum, nec ulli Saxoniarum propugnaculo secundum, res præsentat.

6. VICTA DEHINC CESSIT.] Quod, Ægidii Gelenii iudicio loc. cit. de hac nostra Defenberga locutus, Lambertus Schaffnaburgensis memoriæ prodidit, his verbis ad Ann. 1070. Deinceps Rex (Henricus IV.) collecto exercitu egressus, extremam operi manum per se ipsum imposuit. Principes, quos ei (Ottoni) consanguinitate vel aliâ necessitudine obnoxios noverat, aut acceptis præsidibus, aut iurejurando, ne ad eum deficerent, obligavit: castellum Hanenstein, à quo ad primum statim belli terrorem presidium abductum fuerat, funditus everti iussit; alii castello, quod DESENBERG dicitur, exercitum jam admoverant, sed hi qui intus erant, etsi loci situ inexpugnabiles essent, & copiis omnibus, quæ administrando bello necessariae erant, affatim affluerent, ultimo tamen se dedere, quàm ancipitem belli fortunam tentare maluerunt.

7. NUNC JACET INDIGNA.] Quæ vastatio sub annum 1203. contigisse videtur; cum enim penè primo Pontificatus anno, Bernardo III. Episcopo Paderbornensi cum Widekindo de Defenberg Abbate Cor-

te Corbeiensi, gravis intercessisset controversia, *super castro Desenberg, & super quibusdam damnis; quae se Widekindus à Bernardo Episcopo, & maxime ab illius Praedeceffore sustinuisse dicebat; per arbitros utrimque lectos reconciliati ambo consensere, ut castrum Desenberg pari labore & paribus expensis destrueretur, & ut de cetero mons ille nulli hominum conferretur, neque odii neque dilectionis intuitu, qui praesidium vel aliquam munitionem in eo exstrueret, sed terra fieret arabilis, &c.* Testes hujus rei, *Lambertus Praepositus, Tidericus Decanus, Henricus Praepositus S. Petri, Tidericus Scholasticus, Conradus Custos, Johannes Cellerarius, Vulframms, Hermannus novae Ecclesiae Praepositus, Hermannus, Tetmarus, Cratto, Eberhardus, Volquinus, Conradus, Hermannus, Volcbertus, Fretbericus, Adolfus, Laici: Bernhardus Bercule, Hermannus de Scardenberch, Bernhardus de Northe, Hermannus Comes de Wartberch, Heinricus Dapifer de Parborne, Hermannus Pincerna, Gerhardus Schultetz: & idem hi fuerunt arbitri Domini Episcopi de praedicta ordinatione. Fuerunt autem hi arbitri Domini Abbatis: Bodo de Hoenborch, Hermannus Bercule, Conradus de Amelungessen, Raveno de Ortberche, Ludolfus dictus Burgravius, Arnoldus de porta, Henricus de Lutmersen.* Ex literis antiquis An. Incarnat. Domini M CC III. Indict. VI. Pontificatus Bernardi III. Episcopi an. tertio, datis. Hanc tamen eandem *Desenbergam* aut non planè dirutam fuisse, aut è ruinis resuscitatam, colligi videtur ex antiquis literis A. 1393. die B. Matthiae Apost. datis, quibus Henricus Spiegel, Ruperto Episcopo Paderb. ejusq; successoribus ac dioecesi cavet: *quod nec ipse, nec ullus ratione ipsius, ex parte sua arcis Desenbergensis damnum illis inferre debeat.* Diffidio deinde inter ipsos Spiegelios de *Desenberga* orto, Simon Episcopus Paderborn. An. 1472. die Jovis post Dominicam Cantate, litem decedit, *pacem Burgensem* sanxit, & certum ejus colendae modum praescripsit: reservato sibi suisque successoribus beneficii, aperti castri, & territorii jure. Hanc pacificationem confirmavit Ericus Episcopus Paderb. An. 1524. festo die S. Andreae Apostoli. Ex quibus apparet *Desenbergam*, eà tempestate Spiegelios adhuc incoluisse: quam tamen Henrici Saxonis Episcopi Paderb. literae eadem de re datae, An. 1581. 17. Nov. desertam corruisse arguunt, in quibus Art. 8. *Henricus decernit & mandat Spiegelius;*

liis: ut cùm in monte & arce Desenbergensi, tanquam primariâ feudâ parte, omnis jurisdictio Desenbergensis domini sit fundata, & inde originem ducat, ne ipsum castrum funditus collabi sinant, sed superiorem ejus aream bene conclusam, per janitorem custodiant, atque ipsam turrim instaurent, ac sartam tectam conservent.

8. IPSA VIDET SI QUOQUE SAXA MORI.] Hem nos homunculi indignamur, si quis nostrum interiit aut occisus est: quum uno loco, tot oppidorum cadavera projecta jaceant. Sulpit. ad Cicer. epist. famil. l. 4. epist. 5. In eundem sensum Rutilius in itinerario de Populonia eversa:

Non indignemur mortalia corpora solvi,

Cernimus exemplis oppida posse mori.

In quæ mortalium oblivionum fata ne incurrerent res apud nos præclarè gestæ, dignæque omnis posteritatis memoriâ: Nos per hæc adornata Monumenta tam sollicitè singulis consultum voluimus: quemadmodum id Varro l. 5. de lingua Latina sapienter olim suavit. *Monere*, inquit ille, à memoriâ dictum, quòd is qui monet, perinde sit ac memoria. Sic Monumenta, quæ in sepulchris, & ideò secundum viam, quo prætereuntes admoneant, & se fuisse, & illos esse mortales. Sed cùm & ipsos lapides, qui memoriæ conservandæ ponuntur, subverti, & ex oculis hominum tolli videamus; eò literarum monumenta reperta sunt, quæ ipsis saxis multò fidelius & constantius ætatem memoriæque ad posteros ferunt. Quam in partem & nostras has operas venire cupimus, illo cum primis Sallustii, de bello Jugurthino,

monito invitati. Ingenii præclara facinora, sicut anima, immortalia sunt.